PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

Nr 396

Finanse i rachunkowość
na rzecz zrównoważonego rozwoju –
odpowiedzialność, etyka, stabilność finansowa

Tom 2. Rachunkowość

Redaktorzy naukowi
Jacek Adamek
Joanna Zuchewicz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-520-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120
53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp 7

Aleksandra Banaszkiewicz, Ewa Makowska: Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości w świetle badań ankietowych 9
Małgorzata Cieciura: Etyka w świetle rozwijającego się behawioryzmu w rachunkowości 19
Justyna Dyduch: Środowiskowe informacje finansowe w raportach rocznych spółek publicznych z sektora chemicznego 28
Justyna Fijałkowska: Raportowanie CSR a kwestie etyki i odpowiedzialności przedsiębiorstw 39
Tomasz Gabrusewicz, Wiesława Przybylska-Kapuścińska: Umocowanie pieniądza jako jednostki pomiaru wartości ryzyka w rachunkowości 48
Dariusz Gregorczyk: Raportowanie zintegrowane w tworzeniu wspólnej wartości (CSV) 59
Artur Hołda, Małgorzata Adamik-Citak: Wycena w wartości godziwej rzeczowych aktywów trwałych a wartość kapitałów własnych w wyniku implementacji MSSF w polskich realiach gospodarczych – podejście pragmatyczne 67
Aldona Kamela-Sowińska: Interes publiczny czy interes społeczny? Co chroni rachunkowość jednostek sektora finanów publicznych? 77
Maria Kukurba: EVA jako narzędzie controllingu finansowego 85
Adam Lulek, Dominika Zielińska: Rola sprawozdawczości finansowej spółek z sektora energetycznego we wspieraniu zrównoważonego rozwoju... 96
Grażyna Michalczuk, Teresa Mikulska: Znaczenie raportowania zintegrowanego w zmniejszaniu luki wartości przedsiębiorstwa 105
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczuk: Koszty zaangażowania społecznego przedsiębiorstwa 113
Beata Rogowska: Społeczny wymiar rachunkowości w świetle etyczno-normatywnych teorii 123
Anna Spoz: Koncepcja prawdziwego i rzetelnego obrazu w systemie rachunkowości jednostki 132
Arleta Szadziewska: Przejrzystość i porównywalność informacji niefinansowych w sprawozdawczości spółek w świetle zmian regulacji unijnych 141
Dawid Szutowski: Innowacje i wartość rynkowa przedsiębiorstw turystycznych. Analiza zależności 150
Jolanta Wiśniewska: Weryfikacja danych pozafinansowych w raportach CSR polskich spółek 159

Summaries

Aleksandra Banaszkiewicz, Ewa Makowska: The Code of Professional Ethics in Accounting in the light of the survey 9
Małgorzata Cieciura: Ethics in the light of the evolving behaviorism in accounting 19
Justyna Dyduch: Environmental financial information in annual reports of listed companies of chemical sector 28
Justyna Fijałkowska: CSR reporting vs. ethics and companies' responsibility 39
Tomasz Gabrusewicz, Wiesława Przybylska-Kapuścińska: Money strengthening as a measurement unit of the risk value in accounting 48
Dariusz Gregorczyk: Integrated reporting in creating shared value (CSV) ... 59
Artur Hołda, Małgorzata Adamik-Citak: Valuation in fair value of fixed tangible assets vs. the value of equity as a result of IFRS implementation in Polish economic reality – pragmatic approach 67
Aldona Kamela-Sowińska: Public interest vs. social welfare? What kind of interest protects accounting of units of the public finance sector? 77
Maria Kukurba: EVA as a tool in financial controlling 85
Adam Lulek, Dominika Zielińska: The role of financial reporting of the energy companies in support of sustainable development 96
Grażyna Michalczuk, Teresa Mikulska: The importance of integrated reporting in reducing the value gap of an enterprise 105
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczuk: Costs of corporate social engagement 113
Beata Rogowska: Social dimension of accounting in the light of ethical normative theory 123
Anna Spoz: A true and fair view in company accounts 132
Arleta Szadziewska: Changes in EU regulations and the transparency and comparability of non-financial information in reports 141
Dawid Szutowski: Innovation and market value of tourism enterprises: a regression analysis 150
Jolanta Wiśniewska: Verification of non-financial data in CSR reports of Polish companies 159

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 396 • 2015

Finanse i rachunkowość na rzecz zrównoważonego rozwoju – odpowiedzialność, etyka, stabilność finansowa
Tom 2. Rachunkowość

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Dariusz Gregorczyk
Instytut Nauk Ekonomicznych PAN
e-mail: d.a.gregorczyk@gmail.com

RAPORTOWANIE ZINTEGROWANE W TWORZENIU WSPÓLNEJ WARTOŚCI (CSV)

INTEGRATED REPORTING IN CREATING SHARED VALUE (CSV)

DOI: 10.15611/pn.2015.396.06

Streszczenie: Niniejszy artykuł dotyczy problematyki pomiaru i raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Jego celem jest przedstawienie roli raportowania zintegrowanego w tworzeniu wspólnej wartości (*Creating Shared Value*), czyli realizowaniu celów gospodarczych przy jednoczesnym zaspokajaniu potrzeb społecznych. Poprzez analizę założeń obu idei wskazano na problematykę tworzenia wartości od strony zarówno koncepcyjnej, jak i narzędziowej. Wskazano na podłoże systemowe (naruszoną równowagę), stwarzające konieczność poszukiwania rozwiązań systemowych na rzecz zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Ponadto podkreślono rolę państwa jako regulatora w podejmowaniu działań na rzecz tworzenia wspólnej wartości, w tym w szczególności w kształtowaniu wymogów sprawozdawczych. Wykazano również rolę raportowania zintegrowanego jako czynnika niezbędnego w tworzeniu wspólnej wartości.

Słowa kluczowe: raportowanie zintegrowane, tworzenie wspólnej wartości, CSV.

Summary: This article concerns the problem of measurement and reporting of corporate social responsibility. The aim of it is to present the role of integrated reporting in creating shared value (CSV), which is implementing the economic objectives while meeting social needs. The problem of creating value both from the conceptual and the tool side was pointed by analyzing the assumptions of both ideas. The substrate system (compromised balance) was also pointed, posing the necessity to seek systemic solutions to ensure sustainable development. Furthermore, the article describes the role of the state, as a regulator, to take action to create shared value, particularly in the development of reporting requirements. The role of integrated reporting as a crucial factor in the creating shared value was also shown.

Keywords: integrated reporting, creating shared value (CSV).

1. Wstęp

„System kapitalistyczny jest w stanie oblężenia" – zaczynają swój artykuł w „Harvard Business Review" Michael E. Porter i Mark R. Kramer [Porter, Kramer 2011, s. 64], wpisując się w debatę na temat kondycji systemu społeczno-gospodarczego,

jaki funkcjonował przez ostatnich kilkadziesiąt lat. Debatę tę zintensyfikowały w szczególności następstwa zapoczątkowanego w 2007 roku kryzysu gospodarczego, choć otwarte pozostaje pytanie o rzeczywiste przyczyny aktualnej sytuacji gospodarczej. Jak zauważyła Elżbieta Mączyńska: „czy toczące się obecnie pełne ostrych sporów debaty miałyby miejsce, gdyby nie doszło do globalnego kryzysu. Jest to zatem pytanie, czy to kryzys podważa wiarę w ekonomię głównego nurtu, czy też przyczyny osłabienia tej wiary mają głębsze, niezależne od kryzysu podłoże, związane z dokonującym się obecnie globalnym przełomem cywilizacyjnym i stanem naruszonej równowagi" [Mączyńska 2009].

Stan naruszonej równowagi jest zjawiskiem szczególnie istotnym ze względu na swą wielopłaszczyznowość. Do podstawowych przejawów tego stanu zalicza się zaburzenie proporcji pomiędzy gospodarką realną, czyli sferą wytwórczości dóbr i świadczenia usług materialnych, a sferą inżynierii finansowej. Jak stwierdził Grzegorz W. Kołodko „ta dewiacja kapitalizmu prowadzi do ufinansowienia prawie wszystkiego, gdyż zgodnie z właściwą jej doktryną handlować można i warto wszystkim, co może przynosić zyski – także oczekiwaniami i iluzjami" [Kołodko 2010]. Finansyzacja gospodarki przejawia się również w oderwaniu systemu wynagradzania od rzeczywistej wartości pracy, czego najjaskrawszym przykładem są wynagrodzenia menedżerów instytucji finansowych [Bogle 2009]. Innym z przejawów finansyzacji gospodarki są również ogromne dysproporcje pomiędzy stopami zwrotu zainwestowanego kapitału w sektorze wytwórczości dóbr i świadczenia usług oraz w sektorze finansowym. Konsekwencją tego jest utrudniony rozwój sektora gospodarki realnej ze względu na wysokie koszty finansowe [Mączyńska 2011b].

Równowagę zaburza również przerost znaczenia wskaźników finansowych, które paradoksalnie przestały być jednocześnie jednoznaczną miarą kondycji i wartości przedsiębiorstw.

Naruszona równowaga przejawia się wreszcie w dysfunkcjonalności porządku społeczno-gospodarczego określanej jako zjawisko łamanych obietnic [Mączyńska 2013], polegające na niedotrzymywaniu ustalonych reguł gry na poziomie instytucjonalnym. Zjawisko to jest niezwykle istotne, ponieważ w połączeniu z innymi przejawami naruszonej równowagi prowadzi do głębokiego, strukturalnego kryzysu zaufania, które jest niezbędne zarówno w życiu gospodarczym, jak i społecznym.

Grzegorz W. Kołodko, podsumowując rozważania na temat kryzysu, stwierdza: „Niezbędne jest przeoranie systemu wartości, które przyświecają społecznemu procesowi gospodarowania. Konieczna jest zmiana wielu instytucji (w znaczeniu behawioralnym, a więc chodzi o reguły rynkowej gry, o zasady postępowania) współdecydujących o funkcjonowaniu gospodarki" [Kołodko 2011].

2. Tworzenie wspólnej wartości (*Creating Shared Value*)

Odpowiedzią na spadek zaufania stał się nurt społecznej odpowiedzialności biznesu. Analizując jednak z pewnej już perspektywy aktywność przedsiębiorstw na tym polu, trzeba stwierdzić, że ich działalność skoncentrowała się głównie na odbudowie

reputacji, a więc w gruncie rzeczy na działaniach z pogranicza marketingu i *public relations*. Nie rozwiązuje to jednak w żadnej mierze wspomnianych problemów społecznych, w najlepszym razie je usypia, odkłada w czasie ich negatywne konsekwencje. Aktywność na tym polu traktowana jest bardziej jako niezbędny koszt niż element strategii. Jakiekolwiek bowiem wymogi natury społecznej w myśleniu liberalnego kapitalizmu ograniczają przedsiębiorstwa w ich z góry zdefiniowanej powinności, jaką jest dążenie do maksymalizacji zysków. Rozwiązywanie problemów społecznych musiało więc być rozumiane głównie jako czynnik kosztotwórczy, sprzeczny z oczywistym interesem gospodarczym. Tego typu wąskie rozumienie systemu społeczno-gospodarczego utrudniało przedsiębiorstwom prowadzenie działalności przy wykorzystaniu całego ich potencjału [Porter, Kramer 2011].

Porter i Kramer, kontynuując swe rozważania na temat tworzenia wartości dla społeczeństwa poprzez działalność przedsiębiorstw, zapoczątkowane w roku 1999 [Porter, Kramer 1999], oraz wpisując się w rozważania podejmowane przez innych autorów [szerzej: Trzaskowski 2012], proponują bardziej wyrafinowaną formę kapitalizmu, mającą być kolejnym etapem rozwoju systemu kapitalistycznego. Rozwiązaniem ma być tworzenie wartości gospodarczej (zysku) w taki sposób, aby jednocześnie powstawała wartość dla społeczeństwa, poprzez rozwiązywanie problemów społecznych, przyczyniając się do wzrostu całej gospodarki. Ten sposób gospodarowania pozwala na rozwój zarówno całego systemu społeczno-gospodarczego, jak i poszczególnych przedsiębiorstw. Porter i Kramer nad wyraz optymistycznie przewidują, że możliwość tworzenia wartości ekonomicznej poprzez tworzenie wartości społecznej będzie jedną z najpotężniejszych sił napędowych w gospodarce światowej, która doprowadzi do nowej fali innowacji oraz ogólnogospodarczego wzrostu produktywności. W odróżnieniu od dotychczasowych praktyk z obszaru społecznej odpowiedzialności biznesu nie jest to filantropia, lecz zachowanie wciąż egoistycznego podejścia do wypracowywania wartości ekonomicznej w postaci zysku, przy równoczesnym tworzeniu wartości społecznej.

Prezentując ideę tworzenia wspólnej wartości Porter i Kramer wskazali [2011] na trzy główne sposoby jej kreowania przez przedsiębiorstwa:

- przeformułowanie produktów i rynków,
- przedefiniowanie znaczenia produktywności w łańcuchu wartości,
- umożliwienie rozwoju lokalnych klastrów.

Pierwszy sposób opiera się na zidentyfikowaniu wszystkich potrzeb społecznych, korzyści i szkód, jakie może spowodować działalność przedsiębiorstw oraz dostarczanie przez nic określonych produktów. Skonstruowanie oferty rynkowej na podstawie tej analizy stwarza nowe możliwości innowacji produktowych oraz otwiera na nowe rynki zbytu. Co istotne, aktywność przedsiębiorstw na tym polu będzie bardziej skuteczna niż rządów lub organizacji pozarządowych z uwagi na wyspecjalizowanie tych pierwszych w sprzedaży i marketingu.

Drugi sposób polega na identyfikacji problemów społecznych, które mogą tworzyć koszty w łańcuchach wartości przedsiębiorstw. Do kluczowych elementów Por-

ter i Kramer zaliczają: efektywność energetyczną, przeprojektowanie systemów logistycznych, wykorzystanie zasobów, relacje z dostawcami, zrewidowanie polityki dystrybucyjnej, dbałość o pracowników, lokalizację działalności.

Trzeci sposób opera się na możliwości rozwoju lokalnych klastrów obejmujących przedsiębiorstwa wraz z ich otoczeniem instytucjonalno-organizacyjnym, w tym ośrodki i programy naukowe, stowarzyszenia branżowe, społeczności lokalne, organizacje normalizacyjne, prawo, przejrzystość rynku.

Koncepcja Portera i Kramera zyskała spore zainteresowanie w literaturze naukowej (na co wskazuje choćby liczba cytowań) oraz wśród praktyków gospodarczych, głównie dużych korporacji. Nie jest jednak koncepcją pozbawioną wad. Zarzuca się jej: brak oryginalności – stanowi rozwinięcie idei CSR czy wcześniejszych idei innych autorów [Hart, Milstein 2003; Emerson, Bonini 2003], ignorowanie różnic pomiędzy celami społecznymi i gospodarczymi, krótkowzroczność w zakresie przeformułowania produktów i rynków – rozumiane jako działanie jednorazowe, pomijanie złożoności łańcuchów wartości, brak przełożenia lokalnych klastrów na niwelowanie nierówności w całej gospodarce, trudność w stworzeniu przez państwo skutecznych regulacji [Crane i in. 2014].

Aby koncepcja tworzenia wspólnej wartości stała się częścią systemu społeczno-gospodarczego, muszą zostać podjęte przez państwo działania zachęcające przedsiębiorstwa do zmiany dotychczasowego modelu działania opartego na maksymalizacji zysków krótkoterminowych na rzecz tworzenia wspólnej wartości. Regulacje ze strony państwa winny zmierzać jednocześnie w kilku kierunkach [Porter, Kramer 2011]:

- ustalenie precyzyjnych i mierzalnych celów społecznych dotyczących kluczowych problemów (jak zużycie wody, energii, bezpieczeństwo, zdrowie),
- pozostawienie przedsiębiorstwom swobody osiągania zdefiniowanych przez państwo celów społecznych,
- określenie realnego czasu na dostosowanie do wprowadzonych norm,
- zaangażowanie państwa w tworzenie rozwiązań służących zbieraniu wiarygodnych danych porównawczych,
- wprowadzenie przepisów wymagających okresowego raportowania wyników, które mogłyby podlegać kontroli.

Szczególnie ten ostatni kierunek działań wydaje się kluczowy dla stworzenia systemu, który mógłby w sposób jasny i przejrzysty ukazywać interesariuszom osiągnięcia przedsiębiorstw w tworzeniu wspólnej wartości, zapewniając jednocześnie porównywalność prezentowanych danych pomiędzy poszczególnymi podmiotami.

3. Od raportowania rozproszonego do raportowania zintegrowanego

Dotychczasowe obowiązki sprawozdawcze opierały się głównie na sprawozdaniu finansowym obejmującym: bilans, rachunek zysków i strat oraz informację dodatkową, a także zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunek prze-

pływów pieniężnych, a w niektórych przypadkach również sprawozdanie z działalności. Istotą klasycznego sprawozdania finansowego było przedstawienie historycznego obrazu sytuacji majątkowej i finansowej jednostki. W obecnych warunkach gospodarczych tak wąsko ograniczona sprawozdawczość jest niewystarczająca, by ukazać pełny i przejrzysty obraz danej jednostki. Dla osiągnięcia takiego celu niezbędne jest objęcie raportowaniem całokształtu danych finansowych i danych pozafinansowych oraz powiązań między nimi. Istotą jego nie jest wyłącznie uzupełnienie sprawozdania finansowego o dodatkowe elementy (co próbowano osiągnąć poprzez rozszerzanie zakresu informacji dodatkowej), lecz stworzenie nowego sposobu prezentacji danych. Cel ten niemożliwy jest również do osiągnięcia poprzez publikację odrębnych raportów zrównoważonego rozwoju, głównie z uwagi na ich nieporównywalność pomiędzy poszczególnymi podmiotami, a także brak odniesienia do danych zawartych w sprawozdaniu finansowym.

Na gruncie tych ograniczeń pojawiła się idea zagregowania danych pochodzących ze standardowej sprawozdawczości finansowej oraz z raportów zrównoważonego rozwoju w postaci raportów zintegrowanych obejmujących dane pochodzące z tych źródeł, przetworzone z uwzględnieniem strategii organizacji, ładu korporacyjnego, raportowania wyników realizacji poprzednich założeń (stopnia realizacji planów), przyszłych prognoz i planów perspektywicznych. Raport zintegrowany poprzez połączenie tych obszarów odzwierciedla w bezpośredni sposób procesy zarządcze stosowane w danej organizacji. Raport zintegrowany bierze pod uwagę możliwie pełne i wszechstronne dane i informacje. W wyniku ich przetworzenia i syntezy powstaje konkretny, jasny i przejrzysty przekaz dla interesariuszy. Nie jest więc, z jednej strony, encyklopedią organizacji, zawierającą wszelkie możliwe dane wytworzone w toku analiz. Z drugiej strony, nie jest również przekazem marketingowym, do którego sprowadzały się niektóre działania prowadzone pod szyldem społecznej odpowiedzialności biznesu. Obejmuje natomiast kluczowe informacje o procesach zarządzania, informacje niezbędne do zachowania transparentności działań, informacje wymagane przez system prawny, a także informacje o realizacji strategii danego przedsiębiorstwa.

Z uwagi na objęcie raportowaniem zintegrowanym założeń i planów perspektywicznych przy cyklicznym, corocznym publikowaniu raportu zintegrowanego powstaje mechanizm weryfikacji tych prognoz. Raportowanie zintegrowane wpływa więc bezpośrednio na proces formułowania celów i wizji organizacji, a następnie na usprawnienie procesów decyzyjnych służących sprawniejszej realizacji celów strategicznych. Włączenie kwestii środowiskowych i społecznych w proces raportowania zintegrowanego stymuluje tworzenie wskaźników monitorujących stan realizacji założeń w tych obszarach, co przyczynia się do poprawy wydajności oraz usprawnienia zarządzania w zakresie tych kwestii. Przeniesienie raportowania zrównoważonego rozwoju z odrębnych opracowań i raportów na poziom raportowania zintegrowanego powoduje przeniesienie odpowiedzialności za samo raportowanie ze służb odpowiedzialnych za zrównoważony rozwój na poziom zarządu. Zwiększa to

kompleksowość działań na tym polu, co prowadzi do zmniejszenia ryzyka działalności, a przez zwiększenie spójności działań prowadzi do zwiększenia zaufania. Wobec zwiększenia transparentności czynników środowiskowych i społecznych oraz ich raportowania na zewnątrz organizacji, w sposób naturalny i niejako automatyczny poprawia się jakość zarządzania nimi wewnątrz organizacji, w której wyostrzeniu ulega jej wewnętrzna samoświadomość. Poprawia się również współpraca wewnątrzorganizacyjna, powodując większą otwartość na inicjatywy innowacyjne. Poprawa stanu wiedzy wewnątrz organizacji na temat jej działalności oraz wpływu na otoczenie powinna również skutkować zwiększeniem identyfikacji z firmą przez pracowników, a także zwiększeniem atrakcyjności firmy na rynku pracy wśród potencjalnych pracowników. Na obecnym etapie, gdy raporty zintegrowane w skali kraju liczone są w jednostkach, a w skali świata zaledwie w tysiącach, przedsiębiorstwa wprowadzające taką praktykę zyskują bonus w postaci uznania za rynkowych liderów. Ułatwia to zarządzanie reputacją oraz zarządzanie przewagą konkurencyjną. Zwiększa się również transparentność firmy w oczach inwestorów. Zmniejsza się koszt kapitału i trudność w jego pozyskaniu. Raportowanie zintegrowane stanowi również odpowiedź na zwiększające się potrzeby inwestorów wobec rozwoju rynku odpowiedzialnych inwestycji. Dostarcza dokładnych danych na temat prognozowanych wyników w połączeniu ze wskazaniem możliwych do wystąpienia ryzyk. Wydłużają przez to perspektywę inwestycyjną oraz wzbogacają możliwości w zakresie analizy porównawczej [Accreo Taxand, AGH 2012].

Poza omówionymi powyżej szansami, jakie niesie ze sobą implementacja raportowania zintegrowanego, wskazać również należy na najistotniejsze, zdaniem autora, zagrożenia związane z wprowadzeniem tego typu sprawozdawczości.

Raport zintegrowany adresowany jest do wszystkich grup interesariuszy, mających często odmienne potrzeby informacyjne. Przy chęci zaspokojenia tych potrzeb powstaje pokusa rozbudowy raportu do rozmiarów utrudniających odbiorcom odnalezienie i wychwycenie pożądanych informacji. Obszerność raportu może również utrudniać autorom przejrzyste ukazanie powiązań pomiędzy prezentowanymi danymi. Dobrowolność stosowania raportowania zintegrowanego oraz doboru informacji zawartych w tych raportach uniemożliwia w praktyce odbiorcom dokonywanie porównań poszczególnych podmiotów, zarówno w zakresie bieżącej sytuacji, jak i realizacji strategii długoterminowych. Samo wdrożenie tego typu sprawozdawczości nie eliminuje również istniejącej luki percepcyjnej: „niektórzy interesariusze, nie rozumiejąc niektórych części sprawozdania i ulegając urokowi erudycji sporządzającego, zapewne przyjmą, że samo raportowanie biznesowe pod nazwą zintegrowane sprawozdanie to ważne osiągnięcie przedsiębiorstwa" [Szczepankiewicz 2013]. Osobną kwestią pozostaje zagrożenie wynikające z ujawniania zbyt wielu informacji, zarezerwowanych dotąd na potrzeby sprawozdawczości wewnętrznej, co prowadzić może do obawy przed osłabieniem pozycji konkurencyjnej, a w konsekwencji do unikania publikacji wielu danych, co w istocie prowadzić może do osłabienia społecznego wymiaru raportowania zintegrowanego.

Pomimo wspomnianych zagrożeń, wprowadzenie raportowania zintegrowanego stanowi możliwie najpełniejsze wypełnienie postulatów paradygmatu strategiczno-informacyjnego rachunkowości, który definiowany jest jako „realizacja oczekiwań informacyjnych użytkowników sprawozdań przedsiębiorstwa, przy jednoczesnym założeniu, iż rachunkowość odnosi się nie tylko i wyłącznie do rzeczywistości gospodarczej" [Zyznarska-Dworczak 2015]. Możliwie szeroka realizacja oczekiwań interesariuszy, odnosząca się do złożonej rzeczywistości społecznej, środowiskowej i społecznej, stanowi w istocie najpełniejsze wypełnienie zasady wiernego i rzetelnego obrazu. Podejście to winno niwelować występujące w dotychczasowej praktyce problemy z wyceną posiadanych aktywów oraz właściwym ujawnianiem ryzyka, związanego z prowadzoną działalnością. Raportowanie zintegrowane może przyczynić się do ograniczenia dysproporcji pomiędzy wartością księgową a rynkową firm, co określane jest jako systemowy błąd nauki rachunkowości [Jaruga, Fijałkowska 2003].

4. Zakończenie

Reguły gry obowiązujące dotychczas w systemie społeczno-gospodarczym uległy w ostatnich latach istotnym zaburzeniom. Sam system wszedł w stan naruszonej równowagi, w którym jedni uczestnicy systemu społeczno-gospodarczego funkcjonują kosztem innych lub też kosztem wyczerpujących się zasobów. Zaburzenia te doprowadziły między innymi do poważnego kryzysu zaufania. Odpowiedzialnością za ten kryzys obarcza się często sektor przedsiębiorstw. Naturalną odpowiedzią stały się więc idee zmierzające do przywrócenia równowagi i wejścia na ścieżkę zrównoważonego rozwoju. W nurt ten wpisuje się przedstawiona w roku 2011 koncepcja Michaela E. Portera i Marka R. Kramera tworzenia wspólnej wartości (CSV), którą autorzy poparli sprawdzającymi się w praktyce przykładami takich firm, jak Nestle, Unilever, Johnson & Johnson czy Wal-Mart. Zgodnie z tą koncepcją możliwe jest prowadzanie działalności nastawionej na zysk, przy jednoczesnym rozwiązywaniu problemów społecznych, a więc tworzenie wartości dla społeczeństwa i gospodarki.

Równolegle prowadzone są prace nad wypracowaniem nowego modelu sprawozdawczości przedsiębiorstw, łączącego funkcjonującą powszechnie od wielu lat sprawozdawczość finansową z publikowanymi w ostatnich latach raportami zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem powiązań między nimi oraz strategii, metod zarządzania, osiąganych rezultatów i planów na przyszłość. Model ten – w postaci raportowania zintegrowanego – zyskuje coraz większe uznanie, choć jest stosowany dotychczas przez nieliczne jeszcze przedsiębiorstwa. Raportowanie zintegrowane pokazuje nie tylko obraz samego przedsiębiorstwa, ale również kontekst społeczny, gospodarczy i środowiskowy. Jest więc narzędziem ukazującym otoczeniu sposób, w jaki dana organizacja tworzy wartość – zarówno obecnie, jak i w przyszłości.

Obie przedstawione w niniejszym artykule koncepcje wpisują się w nurt poszukiwania rozwiązań niwelujących turbulentność gospodarowania i przywracających równowagę systemu społeczno-gospodarczego. Upowszechnienie raportowania zintegrowanego może okazać się kamieniem milowym do przeorientowania systemu gospodarczego zgodnie z ideą tworzenia wspólnej wartości.

Literatura

Accreo Taxand, AGH, 2012, *Wytyczne w zakresie ujawniania danych pozafinansowych przedsiębiorstw. Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Accreo Taxand oraz Akademię Górniczo-Hutniczą*, Warszawa – Kraków.

Bogle J., 2009, *Dość. Prawdziwe miary bogactwa, biznesu i życia*, PTE, Warszawa.

Crane A., Palazzo G., Spence L.J., Matten D., 2014, *Contesting the Value of „Creating Shared Value"*, „California Management Review", vol. 56, no. 2 (Winter).

Emerson J., Bonini S., 2003, *The Blended Value Map: Tracking the Intersects and Opportunities of Economic, Social and Environmental Value Creation*, www.blendedvalue.org (21.07.2015).

Gregorczyk D., 2013, *Sprawozdawczość finansowa wobec wyzwań idei zrównoważonego rozwoju*, Referat na IX Kongres Ekonomistów Polskich, PTE.

Hart S.L., Milstein M.B., 2003, *Creating sustainable value*, „The Academy of Management Executive", no. 17 (2).

Jaruga A., Fijałkowska J., 2003, *Kapitał intelektualny – wyzwanie rachunkowości*, „Rachunkowość", nr 11.

Kołodko G.W., 2010, *Świat na wyciągnięcie myśli*, Prószyński i S-ka, Warszawa.

Kołodko G.W., 2011, *Ekonomia kryzysu czy kryzys ekonomii?*, „Master of Business Administration", nr 2 (112).

Mączyńska E., 2009, *Ekonomia a przełom cywilizacyjny*, „Studia Ekonomiczne", nr 3–4 (LXII – LXIII).

Mączyńska E., 2011a, *Dysfunkcje gospodarki w kontekście ekonomii kryzysu*, „Zeszyty Naukowe PTE", nr 9.

Mączyńska E., 2011b, *Gdy sługa staje się panem, czyli dysfunkcje pomiaru wartości biznesu i wyników działalności gospodarczej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia", nr 37 (369).

Mączyńska E., 2013, *Łamane obietnice jako syndrom nieładu instytucjonalnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia", nr 62 (766).

Porter M.E., Kramer M.R., 1999, *Philanthropy's New Agenda: Creating Value*, „Harvard Business Review", no. 77, November.

Porter M.E., Kramer M.R., 2011, *Creating Shared Value: How to Reinvent Capitalism and Unleash a Wave of Innovation and Growth*, „Harvard Business Review", no. 89, January-February.

Szczepankiewicz E.I., 2013, *Informacje tworzące wartość rynkową w raportowaniu biznesowym*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie", nr 3.

Trzaskowski M., 2012, *Tworzenie wspólnej wartości jako nowe podejście do konkurencyjności firmy. Praktyczna teoria*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie", nr 4. .

Zyznarska-Dworczak B., 2015, *Wiarygodność raportowania zintegrowanego w świetle strategiczno-informacyjnego paradygmatu rachunkowości*, „Studia Oeconomica Posnaniensia", vol. 3, no. 1.